

Fortuna v Eigerju

Zadnji trije problemi Alp so nam v sedemdesetih, ko sem začel svojo alpinistično pot, pomenili oltarje Alp. Še posebej zato, ker je naš prvi učitelj preživetja v gorah Ivan Šturm preplezal to slovito severno steno leta 1969 kot eden prvih Slovencev. Posebej sem podoživel plezanje v tej steni ob ogledu filma *Smrt na gori Eiger*, v kateri je glavno vlogo odigral legendarni Clint Eastwood. Film mi je dal motivacijo za trening, kar se je kasneje pokazalo pri mojem plezanju, mojo domišljijo pa je burilo tudi prebiranje knjige *Beli pajek*.

Bolj ko sem plezal zahtevne ture, bliže sem bil vzoru iz filma. Še posebej so se mi apetiti povečali po Frančkovem 6-urnem solo vzponu po smeri Heckmair-Harrer in 12-urnem vzponu po smeri soplezalcev Milana Romiha in Matjaža Pečovnika v tej isti smeri leta 1982.

Priprave na vzpon
Foto: Danilo Tič

Zato sem Frančkovo povabilo na vzpon po prvenstveni sprejel z odprtimi rokami. V ekipi je bil še Marjan Frešer, ki je s Frančkom zelo veliko plezal. Tako smo se konec julija 1985 ob 14. uri dobili pred EMO Celje, kjer je Franček delal kot vzdrževalec. Vkrkali smo se v Marjanovo škodo in odbrzeli skozi Celje, ker avtoceste še ni bilo, do Merxa, ki je bil nasproti celjskega bazena. Tam smo nakupili juh, napolitank Jadro in drugih dobrot, za kosilo pa smo si privoščili vsak kilogram sladoleda Planica.

Tako se je začelo 22-urno potovanje. Potovali smo do Sežane in nato do Benetk, kjer sva se z Marjanom zamenjala kot voznika. Naprej sem vozil do Milana, kjer smo na avtocesti zavili v Varese. Od tam sem vozil po stranskih cestah do švicarske meje. Sredi noči smo zbudili obmejne policiste, ki so nas čudno gledali. Ob jezeru Maggiore sem vozil proti predoru Gottard (dolga osemnajst kilometrov), kjer sem bil že tako utrujen, da sem skoraj ustavil sredi predora, saj so me zaradi mastnega vetrobranskega stekla, v katerem so se nadležno bleščale luči neprekinjene kolone nasproti vozečih vozil, oči nezdržno bolele. Na srečo sem zvozil skozi predor brez nezgod. Nato sem zavil na gorske ceste, ki so nas zjutraj pripeljale do jezera Brienzensee.

Okrog osme ure sem bil že preveč utrujen, zato je Marjan nadaljeval vožnjo do dvajset kilometrov oddaljenega Grindelwalda. Marjan in Franček sta me pustila spati, medtem ko sta šla kupit kruh. Nato smo odšli na zobato železnico in se odpeljali do postaje Kleine Scheidegg. Pogled proti najvišji steni Alp je bil zastrašujoč, a nismo imeli časa za razmišljanje. Čez obširna travnata pobočja smo sestopili pod steno in si šotor postavili na mestu, kjer smo spali že leta 1982. Jaz sem si izbral spanje do 17. ure, ko smo jedli, in nato spakirali opremo, potem pa sem ponovno nemudoma zaspal. Pod steno smo prišli z namenom preplezat novo smer v desnem delu. Nihče ni vedel za naš prihod.

Franček in Marjan sta me zbudila ob tretji uri in takoj smo se odpravili pod vznožje stene. Bolj ko se je rojeval dan in bliže, kot smo prihajali, bolj je stena zame izgubljala tisto strašno podobo, ki sem jo od

mladosti nosil v svoji podzavesti. Bila je zgolj stena kot vsaka druga in s takšno mentaliteto sem se tudi lotil plezanja. Čez snežne zaplate, police in lažji svet smo prišli v del stene, ki leži 300 m pod Eigerjevimi okni. Tam se je stena postavila pokonci in postala previsna.

Franček si je ta del ogledal leta 1982 in je vedel, kakšne težave nas čakajo. Plezal je sproščeno in hitro. Kljub temu so minile ure, preden je preplezal ta previsni del. Skala je bila dokaj trdna in levo nad Eigerjevim oknom se je svet nekoliko položil. V daljavi smo opazovali nevihtne oblake, ki so se bližali z večjo hitrostjo kot v slovenskih Alpah. Pospešili smo, a oblaki so bili hitrejši in začeli smo plezati vsi hkrati. Končno slišim Frančka, ki zakriči: "Štant." Bil sem še daleč za njima.

Z neba začne pršiti in težak nahrbtnik me tišči navzdol. Kaplje postajajo vse večje in deset metrov pod varovališčem že močno dežuje. Zaženem se še teh nekaj metrov in prispem na veliko polico, nad katero se boči previsna streha, ki nas zaščiti pred dežjem. Hitimo zabijati kline za ureditev bivaka, medtem ko nekajkrat zabliska in zagrmí. Na srečo strele tolčejo v grebene in vrhove nad nami. Kmalu čez rob strehe priteče slap. Hitro pojemo marelični kompot in v konzervo natočimo deževnico, iz katere skuhamo juho. Po juhi je na vrsti čaj, po čaju napolitanke Jadro. Pripeti na kline se spravimo v spalne vreče. Mehak puh me uspa in že sem v deželi

sanj. Sanjal sem o nihanju na vrvi, plezanju in popraskanih rokah.

Sredi noči smo se prebudili in si skuhamo juho ter čaj. Juha s kruhom in čaj z napolitankami sta bila zelo hranljiva. Plezati smo začeli v siju čelnih svetilk po mokri skali in do svita smo bili že dvesto metrov

*Vesela ekipa
Foto: Danilo Tič*

*Bivak med
plezanjem smeri
Fortuna v Eigerju
Foto: Danilo Tič*

V zahtevnem delu stene
Foto: Danilo Tič

više. Oblačno nebo je signaliziralo nove padavine, zato smo pritisnili na plin. Odločili smo se, da vzpon po sredi trikotne stene, ki je levo od izstopnih počki klasične smeri, v trenutnih razmerah ni mogoč, zato smo sledili naravnim prehodom ob tej trikotni steni, kjer smo priplezali na severovzhodni greben Eigerja.

Po osemnajstih urah plezanja smo prišli na greben. Bili smo v megli, ki nas je močno hladila. Plezanje po krušljivem grebenu je bilo nekoliko lažje in hitro smo bili na izstopu iz klasične smeri. Tam smo našli vitergin in vrečko maratonika, ki sta jo verjetno izgubila Milan in Majzl leta 1982. Iz megle je rahlo snežilo in do vrha smo imeli le še nezahteven greben, ki pa je bil prekrit s slabim vodnim ledom. Ker je bil Franček zmeraj "lahek in hiter", je ob tej priložnosti imel le plezalnike in školjke zimskih čevljev. Bil je tudi brez derez. To mu je povzročalo veliko težav pri plezanju, a je kljub temu mojstrsko preplezal ta zahtevni del

brez derez v plastičnih školjkah čevljev Koflach. Na vrhu je bilo ozračje zelo naelektreno. Zaradi prasketanja elektrike na kljukah za spuste po vrvi smo se odločili za sestop po desni strani. Franček je med plezanjem navzdol izbijal odvečne kline, z Marjanom pa sva, obtežena z velikimi nahrbtniki, kar nekajkrat zabila kline in se spustila ob vrvi. Ker smo sestopali v megli, je bilo zelo pomembno, da je Franček poznal teren, kjer je že sestopal pred tremi leti. Ko smo bili kakšnih sto ali dvesto metrov pod vrhom, je zabliskalo in nato še zagrmelo. Eiger se je stresel, a zaradi oddaljenosti nevihte me to ni preveč vznemirilo. Pa tudi preveč sem bil utrujen. Hodili smo po labirintu zahodne stene. Želeli smo bivakirati, a nismo našli primernege mesta, saj je ves čas rahlo snežilo, nižje pa pršilo iz megle.

Nekako na sredi sestopa sta me Marjan in Franček poslala pogledat morebitno mesto za bivač. Treba je bilo splezati štirideset metrov v desno navzgor. Polica je visela navzdol in ni ponujala nobene zaščite, zato smo po meglenem labirintu do mraka nadaljevali sestop. Takrat smo se ustavili na mestu, kjer je po mokrih skalah tekel majhen studenček. Pripravili smo si čaj, pojedli, kar nam je ostalo, se spravili v mokre spalne vreče in zaspali.

Ko sem se prebudil, je Franček že spet kuhal čaj. Marjan je ležal v svoji spalnici vreči in mi s prstom kazal proti dolini, kjer je bila postaja Eigerletscher videti na doseg roke. Franček me je v hecu spodbudil: "Danča! Gremo, gremo, *jo mormo terat*."

V trenutku sem vstal. Spakirali smo mokro opremo, spili smo čaj in že smo terali v dolino. V pol ure smo bili pri zobati železnici, od koder smo sestopili pod steno, kjer smo pospravili šotor in nadaljevali do postaje Alpigen. Eiger je bil zavrt v oblake, iz katerih je pršilo. Nikoli ne bom pozabil, kakšno olajšanje je bilo sestiti na vlak in se odpeljati v Grindelwald. V mestecu smo kupili kruh, se strpali v škodo in se odpeljali proti domu, medtem ko je skoraj brez prestanka močno deževalo.

Vsi smo bili presrečni, da smo tako intenzivno plezali, sestopili in pravočasno pobegnili pred hudim poslabšanjem. Za nagrado smo se nekajkrat ustavili in si privoščili odlične jagodne kornete. Marjan nas je pripeljal do italijanske meje, kjer sva se zamejnjala in nato sem vozil ves preostanek noči. V Rimske Toplice smo prispeli naslednjega dne ob peti uri zjutraj in dom je bil oddaljen le še dobro uro vožnje. Sledilo je spanje do večerje in nato do naslednjega jutra. Po zajtrku sem spal še do naslednjega večera. Franček pa je šel še isti dan na ših.

Prvenstveno smer smo poimenovali Fortuna. Na pot smo odšli 26. julija 1985, pod steno smo prispeli 27. julija, vzpon po prvenstveni smeri Fortuna smo opravili 28. in 29., sestopili smo 29. in 30. Domov smo odšli 30. in prispeli 31. julija.

Tako hiter vzpon smo lahko opravili samo v alpskem slogu, izjemno lahki in hitri, kar je bila Frančkova filozofija od dneva, ko sem ga prvič srečal.

Čaša

Po vzponu Vanje Matijevca, Blaža Oblaka in Lada Vidmarja po Luciferju v Martuljku leta 1979 je plezanje zaledenelih slapov postalo popularno in pozimi smo povsod začeli pogledovati po zaledenelih skulpturah. Logarska dolina je v tem smislu takrat izstopala in ker nas večina ni imela avtomobila, smo se tja vozili z avtobusom iz Celja. Franček Knez je z različnimi soplezalci začel drugo za drugo načrtno plezati zaledenele linije. Znanja o plezanju zaledenelih vertikal mu ni manjkalo, saj si ga je pridobil na turah v Alpah, Andih in Himalaji. Posebej bi izpostavil *drytoolanje* z ravnimi orodji po povsem zasneženi smeri Modec-Režek v Štajerski Rinki sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Za to smer mi je govoril, da je bila ena težjih preizkušenj v njegovi alpinistični karieri. Še posebej, če na to danes gledamo z vidika opreme, ki se je takrat uporabljala.

Ker je bil v tistem času član našega alpinističnega odseka iz Slovenske Bistrice, smo mnogokrat hodili na ture in plezali skupaj. Tako sva se sredi zelo mrzle zime dogovorila za plezanje zaledenelih slapov v Logarski dolini. Ker je bil on takrat že stari maček, sem lahko prebival v hiši Plesnikove Jerce. Na nasprotni strani doline se od tam zelo dobro vidi slap, ki ga je Franček želel preplezati. Temperatura je bila takrat ponoči krepko pod -20 stopinj Celzija. Čeprav sem vedel, da je sposoben preplezati karkoli, me je v trebuhu stiskalo in sem tisto noč bolj malo spal. Zjutraj nama je Jerca skuhalo belo kavo in popekla kruh, ki sva ga hitro pojedla in že kmalu sva gazila proti dvema slapovima, za katera nisva vedela, ali sta preplezljiva. Ko sva prišla iz objema gozda, se je odprl enkraten pogled na neverjetne vertikalne vodnih kristalov, oblikovanih v navdušujoče kristalne skulpture. Sveče, svečke in buhtlji so viseli nad nama in čakali, da jim s svojim gibanjem vdahneva življenje.

Franček je imel dve kladivi Hummingbird, 12-zobe štabajke, lahke usnjene čevlje. Jaz sem imel cepin Stubai Nanga Parbat, kladivo Simond, težke gozdarje Kasting in dereze Stubai. Skupaj sva imela 8 polovičnih lednih klinov Stubai in nekaj kompletov. Franček se je po ledeni vertikalni zavesi pognal kot pajek in po kakšnih desetih metrih zavrtal prvi ledni klin. Polovičnega stubaija ni bilo tako enostavno namestiti, a ker je dobro stal in je bil večč, je to vseeno storil v nekaj minutah. Naslednjega je namestil pod ledno gobo, ki je štrlela iz slapu kot balkon.

Led je neprijetno donel, kot bi tolkel po orglah, ko si je z derezami iskal ustrezno oporo za naskok na previs. Čeprav so bila njegova kladiva le malo zakrivljena, se je z obrati bokov postavljajl zmeraj višje. Zame so se minute vlekle kot ure. Ko je prišel čez ključno mesto, je v trenutku splezal še naslednje metre v 90-stopinjski vertikalni in na vrsti sem bil jaz. Prvi, lažji del sem splezal zelo hitro. Ustavilo

se je pod previsom, ko sem moral odviti ledni klin. V previsu mi je kladivo držalo, cepin pa je razbil trdi led, ki se je pri enem od udarcev odlomil in me zadel nad zgornjo ustnico. Nabit z adrenalinom nisem opazil nič posebnega in počasi sem priplezal čez previs, višje pa se mi plezanje ni več zdelo težko. Na varovališču sem opazil, da imam polna usta krvi. Ko sem pritisnil jezik nad zgornjo ustnico, sem ugotovil, da imam v ustih luknjo. Pa kaj luknja, glavno, da sva prišla čez. Tako v naslednjem raztežaju nisem zavrtal nobenega lednega vijaka. Osemdesetstopinjski naklon se mi je zdel povsem lahek. Ob vrvi sva se spustila po grebenu desno od slapov in pogledala še desni slap, v katerega se je Franček takoj zagnal. Drobne svečke so se lomile slab meter v globino, zato je odnehal. Značilna oblika zaledenelega slapu je takrat spominjala na čašo, ki jo je tvoril podstavek, ožji vrat v sredi in širši del na koncu. Zato sva slapu dala ime

*Franček v lednem slapu Čaša
Foto: Danilo Tič*

Čaša. Znanje, pristop in tehnika, ki sem se jih naučil od njega te zime, so mi zelo pomagali preživeti v težkih situacijah v Alpah, Andih in Himalaji. Ledni slap Čaša sva plezala Franček Knez in Danilo Tič 1. marca 1981.

Korenina

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja smo imeli na slovenjebistriškem *ferajnu* geodetsko skico severne stene Triglava, na katero je Franček vrisal vsako svojo prvenstveno in njegove smeri, splezane z različnimi soplezalci, ki so v tistem času predstavljale polovico vseh linij na sliki. Takrat smo še pešali z avtobusne postaje v Mojstrani v dolino Vrat, kjer si je Franček lastil podstrešje stare karavle, ki stoji ob planinski poti nedaleč od Aljaževega doma, ostali pa smo bili souporabniki. To je bil čas, ko nas je učil, kako lahek in hiter preplezati steno brez bivaka. Vstajali smo tako zgodaj, da smo potem še dremali pod vstopom, kjer smo čakali prvo svetlobo. V Vratih smo se nemalokrat prijetno zabavali po opravljenih vzponih. Kljub številnim skupnim obiskom Vrat tam nikoli nisem plezal s Frančkom, v začetku devetdesetih pa me je

Bivak pri plezanju
smeri Korenina
Foto: Danilo Tič

povabil, da dokončava smer Korenina, ki sta jo preplezala z Lidijo Painkiher leta 1981 do gredine, od koder sta izstopila po Čopovem stebru. Tako sva se na začetku avgusta 1992 z mojo katrcico odpeljala v Vrata.

Vstopila sva v območju smeri Prusik-Szalay in prečkala njene police, ki vodijo proti desni. Nadaljevala sva po spodnjem delu s solidno skalo in majhnimi oprimki. Ta del sva zmogla zelo hitro. Ko sva prišla v veliko rumeno-oranžno zajedo, ki se konča pod zadnjo četrtno stene, sva bila v direktni vpadnici pod Čopovim stebrom. V Čopu sva opazila plezalce. Franček je splezal raztežaj, ki vodi levo od zajede, ko sta plezalca nad nama sprožila ogromne *fape*, ki so frčale po zraku. Topovski izstrelki so leteli okoli mene, Franček pa je bil na levi strani skrit pred rafali. Ko so zvoki letelih projektilov prenehali, sem začel plezati kot nor. Čimprej sem želel priti iz vpadnice. Ko sem se uspel skriti na varno, sem komaj dihal. Znova sem zaslišal *frrr* in udarec ob skalo. Vonj po žveplu je povzročil srhljiv občutek. Počakal sem, da se vse ponovno umiri in se spet pognal do naslednjega varnega mesta in nato do varovališča.

Stena na levi je bila pokonci in zaradi lege nisva bila v vpadnici. Kamini, strehe in previsi so naju varovali. Po mestoma krušljivi skali sva dobro napredovala in do poznega popoldneva priplezala do gredine, ki vodi proti Čopovem stebru, in kjer sta leta 1981 z Lidijo zaključila smer. Avgustovski dan je bil zelo soparen in ker sva imela s seboj le liter in pol vode, nama je zmanjkalo že sredi popoldneva. Ni mi bilo jasno, kako bova dehidrirana preplezala zadnjo četrtno stene. Franček je izginil za rob in me poklical. Ko sem priplezal za njim, se je pred menoj pojavil vhod v votlino, v kateri je bilo majhno jezerce, nastalo na nekaj kvadratnih metrov velikem polivinilu. V njem je bilo dovolj vode, da bi se lahko kopala. Pijem, pijem ... kar ne morem nehati. Kakšen luksuz. Ker je v votlini kapljalo, sva si ležišče uredila na robu votline, kjer je bilo suho. V daljavi je bliskalo in grmelo, ko sem odjadral v deželo sanj. Ponoči me je zbudila nevihta, a ležala sva na suhem. Pomislil sem, kako bi bilo, če bi spala na odprtem in brezskrbno zadremal do jutra.

Naslednji dan krušljiva zajeda v desno. Franček je v ključnem mestu zavrtil svedra in se nato spustil nazaj, da je splezal prosto. Ključno mesto je izjemno *luftig*, slabih tisoč metrov nad melišči. Temu mestu sledi še en težji raztežaj, po katerem je do roba stene le še lažje plezanje, ki pa se kar vleče. Na ravna tla sva stopila na najvišji točki severne triglavske stene. Zelo sem bil vesel, da sem pomagal ustvariti to veličastno smer, skupaj z velikim mojstrom plezanja, ki me je naučil veščin vztrajnosti, zavzetosti, premišljenosti. Pustil je neizbrisljiv pečat v slovenskem alpinizmu in plezanju.

Smer Korenina sva dokončala Franček Knez in Danilo Tič 11.–12. avgusta 1992. ●